

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

YEPP BIELANY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego

---

Katarzyna Koszewska

Ekspertyza : Analiza porównawcza wyników badań w kontekście możliwości współpracy organizacji pozarządowych, szkół i samorządu lokalnego

Analizie porównawczej poddano następujące badania:

1. Youth Empowerment Partnership Program (YEPP) - Bielany - Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży, 2011 rok
2. "Picie alkoholu i używanie narkotyków przez młodzież szkolną" - badanie przeprowadzone przez Instytut Psychologii Zdrowia Polskiego Towarzystwa Psychologicznego na zlecenie Biura Polityki Społecznej Urzędu m.st. Warszawy , 2011 rok
3. "Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną w Warszawie w ocenie nauczycieli - badanie wykonane przez Instytut Psychologii Zdrowia Polskiego towarzystwa Psychologicznego na zlecenie Biura Polityki Społecznej Urzędu m.st. Warszawy, 2011 rok

Celem badań prowadzonych w ramach Youth Empowerment Partnership Program (YEPP) - Bielany było:

1. Zdiagnozowanie sposobów w jaki młodzież w wieku 13-18 lat spędza czas wolny na terenie dzielnicy Warszawa-Bielany oraz jakie są jej potrzeby w tym zakresie.
2. Zdiagnozowanie postrzegania sposobu spędzania wolnego czasu przez rodziców, nauczycieli i pracowników NGO oraz sposobów pozyskiwania przez nich tego typu informacji
3. Zdiagnozowanie poziomu współpracy pomiędzy szkołami i organizacjami pozarządowymi oraz rodzicami na terenie dzielnicy Warszawa-Bielany w zakresie edukacji nieformalnej młodzieży (spędzanie czasu wolnego).

W wyniku badań przeprowadzonych w ramach Programu YEPP okazało się, że badani: dzieci i młodzież najwięcej czasu spędzają przed komputerem, spotykaniu się ze znajomymi, oglądaniu telewizji lub tzw. „nic nie robieniu” , znaczny ich odsetek nie uczestniczy w zorganizowanych wydarzeniach, mimo, że znana jest im oferta takich zajęć. Niewielki procent dzieci i młodzieży zna i korzysta z zajęciach proponowanych przez organizacje pozarządowe. Zajęcia o charakterze kulturalno-oświatowym cieszą się mniejszym zainteresowaniem niż zajęcia sportowe (regularne uprawianie sportu deklaruje ponad połowa badanych- najczęściej uczniowie gimnazjum). Oferta poza

**POLSKA FUNDACJA
DZIECI I MŁODZIEŻY**

Biuro projektu: Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży ul.Kredytowa 6/20, 00-062 Warszawa; tel/fax: 22 8261016

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

YEPP BIELANY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Bielanami wydaje się być atrakcyjniejsza. Badana młodzież wskazała zajęcia, w których chciałyby uczestniczyć: sport i zajęcia o charakterze artystycznym, taniec, fotografia. Badani zwracają uwagę na to, że **zajęcia takie powinny być prowadzone w sposób dla nich atrakcyjny**. Bardzo interesujące jest to, że uczniowie szkół zawodowych wskazali wolontariat jako atrakcyjną formę spędzania czasu wolnego, wśród gimnazjalistów powodzeniem cieszą się koła zainteresowań, a wśród uczniów LO zajęcia uzupełniające (prawdopodobnie przygotowanie do matury). **Natomiast niepokoi fakt, że badana młodzież nie ma wzorców rodzicielskich związanych z prozdrowotnym trybem życia, rodzice mają niewielki wpływ na wybór sposobu spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież, a co za tym idzie - mało skutecznie współpracują ze szkołą w tym zakresie.**

Wyniki badań wskazują na to, że szkoła jest mało atrakcyjnym miejscem rozwoju dzieci i młodzieży, znikomy procent badanych uczniów korzysta z oferty szkoły (nie oznacza to, że oferta taka nie istnieje, ona jest, ale jest nieatrakcyjna dla uczniów), **wielu uczniów nie ma pomysłu na swój rozwój, nie zdefiniowało swoich życiowych celów i nie wie, czym się tak naprawdę interesuje**. Nauczyciele koncentrują się głównie na realizacji materiału programowego, proponują rozwiązania standardowe, a to, co wpływa na aktywność szkoły w czasie wolnym to indywidualna motywacja poszczególnych nauczycieli i ich determinacja. Nie są znane obszary współpracy między instytucjami a organizacjami pozarządowymi, brakuje sprawnego systemu wymiany informacji.

Podsumowując to, co wynika z badań YEPP Bielany, należy stwierdzić, że:

istnieje "duży do zagospodarowania potencjał rynku czasu wolnego", szczególnie wśród gimnazjalistów,

warto zainwestować w ofertę adresowaną wspólnie do rodziców i uczniów, zaczynając od młodszego wieku szkolnego,

oprócz rozwoju zainteresowań, co jest naturalnie korzystne dla rozwoju dzieci i młodzieży, należy opracować ofertę związaną z ogólnym rozwojem osobowości, definiowaniem celów życiowych, coachingiem kompetencyjnym (doprecyzowanie zainteresowań),

w procesie konstruowania oferty należy badać potrzeby i zainteresowania, co wpłynie na jej atrakcyjność i użyteczność, docierając do adresatów należy wykorzystywać ich naturalne środowisko komunikacji, a przede wszystkim portale społecznościowe,

warto stworzyć system współpracy instytucji i organizacji działających na rzecz dzieci i młodzieży w obszarze efektywnego zagospodarowania ich czasu wolnego, a co za tym idzie optymalnego wykorzystania zasobów ludzkich i finansowych.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

YEPP BIELANY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego

"Picie alkoholu i używanie narkotyków przez młodzież szkolną" - badanie przeprowadzone przez Instytut Psychologii Zdrowia Polskiego Towarzystwa Psychologicznego na zlecenie Biura Polityki Społecznej Urzędu m.st. Warszawy to kolejne badanie ESPAD na terenie miasta Warszawy przeprowadzone w październiku 2011 roku. W badaniu uczestniczyła młodzież szkolna z podobnych grup wiekowych, jak w badaniu przeprowadzonym przez Polską Fundację Dzieci i Młodzieży (trzecich klas szkół gimnazjalnych oraz drugich klas szkół ponadgimnazjalnych). W badaniu tym pytano młodzież o ich osobiste doświadczenia związane z używaniem substancji psychoaktywnych, jak i o ich opinię na temat powszechności używania alkoholu i narkotyków wśród ich rówieśników. Podstawowym celem badań była diagnoza powszechności zjawiska używania substancji psychoaktywnych przez młodzież. Ważnym celem było również poznanie postaw młodzieży wobec sięgania po różne substancje psychoaktywne, jej wiedzy na temat skutków używania substancji oraz oceny poziomu ryzyka. Informacje te są ważne przy planowaniu i wdrażaniu nowoczesnych programów profilaktycznych.

W kontekście badania YEPP Bielany istotne było poznanie preferencji uczniów w zakresie sposobów spędzania czasu wolnego oraz odniesienie danych do relacji badanej młodzieży z rodzicami.

Zachowania problemowe związane z piciem alkoholu i sięganiem po narkotyki przez młodzież wiążą się bowiem z brakiem wsparcia oraz pomocy ze strony domu rodzinnego, często wynikają z trudnych relacji rodzinnych, związane są doświadczeniem "pustki", "nudy życiowej", braku zainteresowań, brakiem życiowych celów (problemy zdefiniowane w badaniu YEPP Bielany).

Badani deklarowali jak często poświęcają swój wolny czas różnym przyjemnościom: grają w gry komputerowe - 55,9% (chłopcy częściej niż dziewczęta, wśród starszej młodzieży spada wyraźnie częstotliwość gry na komputerze), aktywnie uprawiają sport - 57,2% chłopców w gimnazjach i 33,9% dziewcząt w gimnazjach, wyraźny spadek liczby młodzieży uprawiającej sport w szkołach ponadgimnazjalnych. Dziewczęta (25,2%) w gimnazjach znacznie częściej niż chłopcy (11,4%) czytają książki, nie odnotowano różnic między płciami w zakresie wieczornych wyjść z przyjaciółmi - 45,4% chłopców, 50,3% dziewcząt ze szkół ponadgimnazjalnych. Własne hobby posiada 88,0% dziewcząt oraz 91,0%-93,1% chłopców, wychodzenie ze znajomymi do centrum handlowego, chodzenie po parku, po ulicach dla przyjemności - taki styl wypoczynku deklarowało 94,9% - 98,6% (sic!) badanych. Chłopcy (24,3%) zdecydowanie częściej grają na automatach do gier niż dziewczęta (9,6%, 12,8%)., w lotto gra 24,15-27,7% uczennic oraz 37,5%-39,9% uczniów. Używanie Internetu dla przyjemności zadeklarowało 98,3% do 99,3% uczniów, z czego 3/4 z nich odpoczywa w ten sposób codziennie. **Wynik ten oznacza, że Internet dla młodzieży warszawskiej jest cennym źródłem informacji i wartościowej wiedzy, ale też źródłem wielu zagrożeń (przemoc, agresja, ryzykowne zachowania seksualne) prowadzących do poważnych zaburzeń, w tym: uzależnień.**

**POLSKA FUNDACJA
DZIECI I MŁODZIEŻY**

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

YEPP BIELANY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Przekonania, postawy i zachowania rodziców, zasady wprowadzone przez nich w zakresie sięgania po substancje psychoaktywne, tak samo jak wzorce rodzinne w zakresie spędzania czasu wolnego w badaniu YEPP Bielany PFDiM, ogrywają kluczową rolę w kształtowaniu postaw młodzieży wobec używania tych substancji. Przedmiotem analiz w badaniu **"Picie alkoholu i używanie narkotyków przez młodzież szkolną"** był poziom wsparcia i kontroli ze strony rodziców. Stwierdzono różnice pomiędzy poziomem restrykcyjności ojców i matek. Według badanych ojcowie są mniej restrykcyjni, bardziej pobłażliwi niż matki, stosunkowo dużo uczniów w ogóle nie wiedziało, jaka byłaby reakcja ich rodziców na np. upicie się. Brak wiedzy w tym zakresie deklarowało 11,8% uczniów klas III gimnazjum w stosunku do ojca i 4,9% w odniesieniu do zachowania matek. W klasach II odsetki te były wyższe. W klasach III gimnazjum o tym, że rodzice określili ścisłe zasady zachowania w domu było przekonanych 23,85 badanych, a w klasach II szkół ponadgimnazjalnych 23,4%. Fakt, że rodzice określili zasady dotyczące tego, co wolno robić poza domem, zadeklarowało 23,65 uczniów klas III i tylko 20,7% uczniów klas II. 45,2% (sic!) piętnastolatków stwierdziło, że ich rodzice nie określili zasad ich zachowania, a 52,1% że brak takich zasad zachowania poza domem. Około 1/6 uczniów klas III twierdzi, że ich rodzice rzadko albo prawie nigdy nie wiedzą, z kim badani spędzają wieczory. Odnotowano ujemną istotną zależność: im silniejsze poczucie kontroli ze strony rodziców, tym mniejsze nasilenie używania substancji psychoaktywnych wśród uczniów. Istnieje też ujemny związek pomiędzy nasileniem używania substancji psychoaktywnych a średnią ocen, jaką uczniowie osiągnęli w ostatnim półroczu. Im mniejsze nasilenie używania substancji psychoaktywnych wśród uczniów, tym wyższe oceny (i odwrotnie).

Wyniki w tym obszarze wskazują na konieczność prowadzenia intensywnych działań edukacyjnych wśród rodziców i włączania ich do szkolnych i pozaszkolnych działań profilaktycznych.

Oddziaływania profilaktyczne według autorów badania, powinny charakteryzować się wczesnym ich wprowadzaniem, systematycznością prowadzenia, spójnością oddziaływań. Warto uwzględnić oddziaływania z różnych środowisk społecznych, nie tylko z rodziny, a więc: ze szkoły, z organizacji pozarządowych, ze społeczności lokalnej. Z powyższych badań wynika też konieczność wprowadzania do szkół nowoczesnych programów interwencyjnych, zbadania potrzeb szkoleniowych nauczycieli i przygotowania dla nich nowoczesnej oferty doskonalenia zawodowego obejmującej różne formy wsparcia psychologicznego i merytorycznego. Autorzy podkreślają wagę i rolę pisemnych kontraktów opracowanych wspólnie przez rodziców, nauczyciela i ucznia oraz monitorowanie postanowień zawartych w tymże kontrakcie. Systemowego podejścia wymaga też kwestia zapobiegania przemocy w szkole.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

YEPP BIELANY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego

"Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną w Warszawie w ocenie nauczycieli - badanie wykonane przez Instytut Psychologii Zdrowia Polskiego towarzystwa Psychologicznego na zlecenie Biura Polityki Społecznej Urzędu m.st. Warszawy, 2011 rok - to projekt badawczy, którego celem była identyfikacja opinii na temat rozpowszechniania używania substancji psychoaktywnych wśród młodzieży szkolnej uczącej się na terenie miasta Warszawa oraz ocena codziennego funkcjonowania szkoły i jej klimatu przez wychowawców klas trzecich gimnazjum i drugich klas szkół ponadgimnazjalnych, pedagogów i psychologów szkolnych. Celem było również poznanie opinii ich na temat zajęć profilaktycznych adresowanych do tej samej grupy młodzieży.

W badaniu scharakteryzowano następujące obszary, interesujące nas w kontekście badań YEPP Bielany: rozpowszechnienie zachowań problemowych, najważniejsze zachowania problemowe z punktu widzenia codziennej pracy nauczycieli, najważniejsze problemy i deficyty w zakresie współpracy z rodzicami, relacje nauczycieli z uczniami, zapotrzebowanie na wsparcie zawodowe oraz potrzeby szkoleniowe badanych.

W obu typach szkół respondenci na pierwszym miejscu wymieniali, jako problem wychowawczy - wagarowanie (42% w gimnazjach i 67% w szkołach ponadgimnazjalnych), kolejno: brak kultury osobistej i wulgarne zachowania uczniów (42% w gimnazjach) oraz palenie papierosów (56%) w szkołach ponadgimnazjalnych. Następnie: przemoc i agresję wśród uczniów (26% w gimn. 21% w sz.ponadgimn.), cyberprzemoc (20% w gimn., 17% w sz.ponadgimn.), niszczenie mienia szkolnego (18% w gimn.), picie alkoholu (26% w sz. ponagimn., 16% w gimn.). Rozmowy z rodzicami na temat palenia papierosów musiało przeprowadzić 2/3 wychowawców i pedagogów szkolnych w gimnazjach oraz 3/4 respondentów pracujących w szkołach ponadgimnazjalnych., podobnie w kontekście innych używek: alkoholu, narkotyków, dopalaczy. 81% nauczycieli pracujących w gimnazjach oraz 73 % nauczycieli gimnazjów dowiadywało się o picu alkoholu poza szkołą w takich miejscach jak park, ulica, prywatka czy dyskoteka. Podobnie w przypadku dopalaczy, czy przemocy pomiędzy uczniami poza terenem szkoły. Substancje psychoaktywne są dla młodzieży szkolnej łatwo dostępne, najtrudniej dostępna jest wódka. W niektórych szkołach realizowane są programy profilaktyczne, dotyczą one najczęściej problemów i szkód związanych z używaniem narkotyków (71% w szkołach ponadgimnazjalnych) , paleniem papierosów (63% w szkołach ponadgimnazjalnych). 14% nauczycieli z gimnazjów stwierdziło, że w jego klasie nie były prowadzone żadne zajęcia profilaktyczne dotyczące używania alkoholu , czy narkotyków, 28%- palenia papierosów. 43% nauczycieli ze szkół ponadgimnazjalnych twierdzi, że w szkole nie są prowadzone zajęcia profilaktyczne z wiązane używaniem alkoholu, czy programy ukierunkowane na przeciwdziałanie przemocy i agresji wśród młodzieży (45%). Realizowane programy profilaktyczne prowadzone są przez wychowawców klas i specjalistów z zewnątrz. Około 86 % nauczycieli gimnazjów czuje się przeciążona pracą. To samo deklarują nauczyciele szkół ponadgimnazjalnych. 62% nauczycieli gimnazjów i 59% szkół ponadgimnazjalnych uważa, że przełożeni ich nie wspierają, nauczyciele rywalizują między sobą, a ich wpływ na to, co realizują w szkole jest zbyt mały. Mają poczucie bezradności (39%, 29%) i emocjonalnego wyczerpania (83%, 78%). Chcieliby uczestniczyć w grupach wsparcia i wziąć udział w takich szkoleniach jak: praca z dziećmi mającymi trudności w nauce, problemy związane z przemocą

**POLSKA FUNDACJA
DZIECI I MŁODZIEŻY**

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

YEPP BIELANY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego

---

w rodzinie, praca z dziećmi z zaburzeniami zachowania, programy profilaktyczne związane z zapobieganiem używania substancji psychoaktywnych przez młodzież, radzenie sobie ze stresem i wypaleniem zawodowym, treningu twórczego i krytycznego myślenia.

Autorzy badań rekomendują podjęcie działań na rzecz profilaktyki i interwencji dotyczącej zachowań ryzykownych, w tym: wspieranie nauczycieli w zakresie umiejętności budowania relacji i komunikacji z nastolatkami, budowania sieci profesjonalnego wsparcia dla nauczycieli, zapewnienie oferty szkoleniowej dostosowanej do potrzeb nauczycieli, przygotowanie nauczycieli do współpracy z rodzicami oraz podjęcie działań na rzecz zdrowia i dobrostanu nauczycieli, w tym: programy promocji dotyczące stresu zawodowego i wypalenia zawodowego, budowanie sieci wsparcia społecznego, promocja sportu i rekreacji wśród nauczycieli.

Podsumowując powyższe badania warto zwrócić uwagę na wynikające z nich, możliwe obszary współpracy pomiędzy szkołą, organizacjami pozarządowymi, samorządem lokalnym (dzielnica):

- atrakcyjne dla uczniów zagospodarowanie ich czasu wolnego po zajęciach lekcyjnych
- oferta dla uczniów związana z ich ogólnym rozwojem osobowości, definiowaniem celów życiowych, coachingiem kompetencyjnym (doprecyzowanie zainteresowań)
- współpraca z rodzicami
- programy profilaktyczne adekwatne do potrzeb konkretnej szkoły, prowadzone przez specjalistów
- doskonalenie nauczycieli w zakresie adekwatnym do ich potrzeb
- wsparcie psychologiczne i zdrowotne nauczycieli

Połączenie edukacji szkolnej z oddziaływaniami w społeczności lokalnej, pozwoli stworzyć poprzez różnorodne formy współpracy szkoły, ngo i samorządu - nowoczesny, sprawdzony w innych krajach europejskich nowoczesny system oddziaływań profilaktycznych i wychowawczych.

**POLSKA FUNDACJA
DZIECI I MŁODZIEŻY**

Biuro projektu: Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży ul.Kredytowa 6/20, 00-062 Warszawa; tel/fax: 22 8261016